

สรุป และเสนอแนะ

สรุป

โครงการวิจัยเรื่อง "เกณฑ์การเลือกคูครองที่มีผลต่อความมั่นคงของสถาบันครอบครัว" ถูกริเริ่มขึ้นเนื่องจากเหตุผลสำคัญที่ว่า ครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม นอกจากนั้นในปัจจุบัน สภาพการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะผลพวงจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งที่น่าเป็นห่วงก็คือ ใ้มีปรากฏการณ์บางประการที่บ่งบอกว่า สถาบันครอบครัวกำลังอ่อนตัวลง อาทิ การเพิ่มขึ้นของอัตราความหย่าร้าง และการลดบทบาทของครอบครัวลงในหลาย ๆ ด้าน การเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้ น่าจะเป็นผลในทางลบต่อระบบการพัฒนาโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาทัศนคติในทางปฏิบัติที่บุรุษและสตรีใช้เป็นแนวทางในการเลือกคูครอง ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในครอบครัว ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะที่จะมีส่วนในการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัวไทย

ภายหลังการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจโดยใช้กลุ่มผู้ตอบนิศสารขวัญเรือนเป็นกรอบของประชากรที่ศึกษา แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นประมาณ 15,000 ฉบับ ถูกแทรกไปกับนิศสารที่จัดส่งไปจำหน่ายทั่วประเทศ และจำนวนที่ตอบกลับมากถือเป็นตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบขรมค้ำซึ่งใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการอนุมานผล การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปในลักษณะของการวิเคราะห์ความถี่ ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการอนุมานผลการวิเคราะห์ข้างต้น ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และสัดส่วนระหว่างสองประชากร และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมากกว่าสองประชากรพร้อมทั้งการจับคู่หาความแตกต่าง ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้คือ

1. การสำรวจความนิยมของอาชีพที่จะได้รับการเลือกเป็นคูครองปรากฏว่าผู้ตอบส่วนใหญ่ไม่ระบุอาชีพของคูครอง แต่หากจะเปรียบเทียบในกรณีที่มีการระบุอาชีพแล้วจะพบว่า นักธุรกิจได้รับความนิยมสูงสุด และสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ อย่างชัดเจน

2. เมื่อพิจารณาถึงเกณฑ์ที่บุคคลจะใช้เป็นแนวทางในการเลือกคู่ครอง จะพบว่า เกณฑ์ที่มีความสำคัญมาก 3 เกณฑ์ คือ ความรักต่อกัน ความซื่อสัตย์ในเรื่องเพศ และความซนรักความกาวหนา เกณฑ์ที่มีความสำคัญปานกลาง 3 เกณฑ์ คือ การเข้ากันได้กับครอบครัวที่ทำการวางตัว และระดับการศึกษา ส่วนกลุ่มเกณฑ์ที่มีความสำคัญน้อย 4 เกณฑ์ จะได้แก่ ฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ รูปร่างหน้าตา และต้องเป็นสัญชาติไทย ปัจจัยที่จะทำให้การให้ความสำคัญกับเกณฑ์เหล่านี้แตกต่างกันไปที่ปรากฏอิทธิพลมากที่สุด คือ เพศ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่พอจะมีอิทธิพลอยู่บ้างได้แก่ อาชีพ และระดับรายได้ซึ่งจะมีผลเฉพาะต่อทัศนคติ "ความซนรักความกาวหนา" เท่านั้น ส่วนปัจจัยอื่น ๆ อันได้แก่ การศึกษา ภูมิลำเนา และสถานภาพการสมรส ไม่มีอิทธิพลต่อเกณฑ์การเลือกคู่ครอง

3. ในค่านิยมในการใช้ชีวิตนั้น การสำรวจพบว่าคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการมีลูก และค่าของพรหมจารี แม้ราคาของพรหมจารีจะเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ แต่การวิจัยครั้งนี้ก็พบว่า ประมาณ 51% ของผู้ที่สมรสแล้วได้เสียกันก่อนแต่งงาน การวิเคราะห์ในรายละเอียดคงปรากฏผลคล้ายคลึงกับเรื่อง "เกณฑ์การเลือกคู่ครอง" กล่าวคือ เพศคงเป็นตัวแปรหรือปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดที่ทำให้ค่านิยมของบุคคลแตกต่างกันไป อาชีพ รายได้ และสถานภาพการสมรสมีอิทธิพลต่อการแปรเปลี่ยนของค่านิยม ไม่มากนักเมื่อเทียบกับเพศ ส่วนการศึกษาและภูมิลำเนาจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยมการใช้ชีวิต

4. หากจะถามว่ามีปัจจัยอะไรบางอย่างที่จะทำให้ครอบครัวหรือชีวิตสมรสมีความสุขแล้ว ผลการวิจัยครั้งนี้ได้พบว่า ในครอบครัวหรือคู่สมรสที่กล่าวอ้างว่ามีความสุขมากนั้น จะมีแนวโน้มดังนี้

- 1) เชื่อว่าคู่ครองไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่ครองคนอื่นมาก่อน
- 2) คู่ครองมีการศึกษา
- 3) ครอบครัวอยู่ร่วมกับญาติฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- 4) ไม่มีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน
- 5) มีความซื่อสัตย์ทางเพศต่อกัน
- 6) มีบุตร
- 7) ร่วมกันรับภาระงานบ้าน

- 8) พบกันเองก่อนแต่งงาน
- 9) มีความสุขทางเพศ
- 10) รักและเข้าใจให้เกียรติกัน

ปัจจัยดังกล่าวในทางปฏิบัติน่าจะมีความสัมพันธ์กันมากกว่าจะส่งอิทธิพลต่อความสุขของชีวิตสมรสอย่างแยกเป็นอิสระต่อกัน

6. ในชีวิตสมรสนั้นย่อมจะมีปัญหาเกิดขึ้นอยู่เนือง ๆ สำหรับกลุ่มตัวอย่างนี้ได้นำเสนอปัญหาในชีวิตสมรสต่าง ๆ เรียงตามความมากน้อยได้ดังนี้ คือ

- 1) ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ทางเพศและไม่ให้เกียรติกัน
- 2) ปัญหาคานเศรษฐกิจ
- 3) ขาดความรักความเข้าใจ
- 4) ทักษะไม่ตรงกัน กริยามารยาท
- 5) การแทรกแซงของญาติหรือบุคคลที่ 3
- 6) การจัดสรรเวลา
- 7) ลูกมากและการอบรมเลี้ยงดู
- 8) การรับผิดชอบภาระครอบครัว
และอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

หากจะใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นพื้นฐานที่จะขยายความคิคนำไปสู่ข้อเสนอแนะบางประการแล้วก็จะสามารถกระทำได้เป็น 2 ระดับ คือ ในระดับสังคมและระดับครอบครัว

1. ระดับสังคม สิ่งที่พึงปฏิบัติในระดับนี้ น่าจะมุ่งไปที่การลดหรือชะลอการเพิ่มพัฒนาตาคานเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงคานเศรษฐกิจถือเป็นหัวใจหรือปัจจัยหลักที่ทำให้รากฐานของครอบครัวตลอดจนค่านิยมที่ทำงานเกิดความคลอนแคลน สิ่งที่สะท้อนจากการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะหาเงินได้มากจะเป็นที่นิยมชมชอบ และถูกเลือกเป็นคู่ครองมากที่สุด ขณะเดียวกันปัญหาเศรษฐกิจซึ่งพุดง่าย ๆ ก็คือ "การมีเงินไม่พอใช้" ใ้กลายเป็นปัญหาสำคัญของครอบครัว ความบีบคั้นและการยั่วยักดังกล่าวทำให้คู่สมรสต้องพลอยคืนรนจนทำให้ความสมดุลของครอบครัวต้องเสียไป ดังนั้นสิ่งที่ควรปฏิบัติอย่างเร่งด่วนคือ การชะลอ

การขยายตัวทางเศรษฐกิจ หรือไม่กี่พันมาทุ่มเทกับการพัฒนาทางสังคมให้มากจนถึงระดับที่จะสามารถวางหรือคาน ให้ความทะยานอยากทางเศรษฐกิจลดลงหรืออยู่ในภาวะที่ควบคุมได้ หากความบีบคั้นค่านี้อาจลดความใกล้ชิดของคนในครอบครัวจะมีมากขึ้นและสิ่งนี้จะทำให้กลไกตามธรรมชาติของครอบครัวได้มีโอกาสเคลื่อนไหวเพื่อสร้างสรรค์ความสมดุลได้มากขึ้น

ความทะยานอยากทางเศรษฐกิจนั้นไม่ได้จบสิ้นในตัวของมันเอง แต่ยังเป็นตัวการที่พลอยจุกใจเลศคานอื่น ๆ ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วย หากควบคุมความทะยานอยากในคานนี้ไหลลดลงได้แล้ว สภาวะแวดล้อมอื่น ๆ ย่อมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่จะทำให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควรมากขึ้น การวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่จะเรียกร้องความซื่อสัตย์ทางเพศอย่างชัดเจน แต่ในเวลาเดียวกับปัญหาความไม่ซื่อสัตย์ทางเพศก็กลายเป็นปัญหาอันดับที่ 1 ของครอบครัว (นอกจากนั้นหนุ่มสาวกว่าครึ่งยังได้เสียก่อนแต่งงาน) สิ่งเหล่านี้คงจะบอกอะไรได้บางอย่าง กล่าวคือ อยาคนอยจิตใจของมนุษย์ก็ยังเรียกร้องความถูกต้อง แต่การที่ประพฤติผิดนั้นเกิดขึ้นจากสิ่งยั่วยู่ของวัตถุภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญ หากมีการควบคุมการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในร่องในรอยได้แล้ว ก็น่าจะเชื่อได้ว่าความมุ่งหวังหรือฝักใฝ่ในทางที่ดีของมนุษย์ก็จะมีโอกาสได้ปรากฏผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น

อย่างไรก็ตามยังมีค่านิยมและแนวปฏิบัติทางสังคมแบบดั้งเดิมอีกหลายประการที่จะต้องปรับให้เข้ากับยุคสมัย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ/บทบาทระหว่างบุรุษกับสตรีซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูที่ติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ความแตกต่างของบทบาทดังกล่าวนั้น การวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้ความเชื่อและการประพฤติปฏิบัติของหญิงกับชายแตกต่างกันไป สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าความแตกต่างดังกล่าวในบางกรณีเป็นต้นเหตุให้เกิดปัญหาครอบครัวขึ้น ที่เด่นชัดที่สุดคือ เรื่องความไม่ซื่อสัตย์ทางเพศซึ่งความประพฤติของเพศชายซึ่งได้รับการยอมรับนั้น ได้กลายเป็นจุดที่ทำให้เกิดความรำฉานในครอบครัว อย่างไรก็ตามการปรับบทบาทระหว่างหญิงกับชายมิได้หมายความว่า จะทำให้เกิดความ "เหมือนกัน" ระหว่างหญิงกับชาย เพราะการปรับบทบาทในลักษณะดังกล่าวจะยิ่งกลายเป็นการจุดชนวนปัญหาให้ปะทุมากขึ้น แนวทางการปรับบทบาทน่าจะเป็นไปในลักษณะที่จะดำรง

ความพึงพาระหว่างเพศทั้งสองและลดความเอาเปรียบทางเพศให้น้อยลง การดำรงความพึงพาระหว่างเพศอาจจะได้แก่ การที่สามียังคงมีบทบาทนำทางเศรษฐกิจ ขณะที่ภรรยา มีบทบาทนำในทางสังคมของครอบครัว การแบ่งบทบาทลักษณะนั้นนอกจากจะดำรงความพึงพาระหว่างกัน แล้วยังสอดคล้องกับชีวภาพและธรรมชาติของอารมณ์-จิตใจของแต่ละเพศด้วย แต่ขณะเดียวกันการกำหนดบทบาทดังกล่าวจะต้องไม่ก่อให้เกิดการเอาเปรียบเอาเปรียบกัน กล่าวคือ การร่วมกันรับภาระรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ จะต้องกำหนดอย่างเป็นธรรม และยืดหยุ่นมากพอที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับได้

2. ระดับครอบครัว ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติและเป็นรูปธรรมสำหรับความสุขในชีวิตครอบครัวก็คือ

2.1 ก่อนสมรส

- 1) การพิจารณาตัดสินใจที่จะเลือกคู่ครองควรปล่อยให้เป็นการตัดสินใจของคู่อภิเษก ระบบคลุมถุงชนก็ดี หรือบทบาทการชักนำของ "ตัวกลาง" ควรลดลง ทั้งนี้เพราะการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่มีความสุขนั้นคู่สมรสส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะพบและตัดสินใจที่จะสมรสกันเอง
- 2) ฝ่ายหญิงยังคงควรที่จะพยายามรักษาความบริสุทธิ์ไว้จนกว่าจะแต่งงาน สิ่งนี้ไม่ได้มีความสำคัญเพียงแต่ค่านิยมที่ยึดถือกันต่อ ๆ มาเท่านั้น แต่การวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นด้วยว่าคู่สมรสที่มีความสุขส่วนใหญ่ฝ่ายหญิงจะรักษาวลสงวนตัวไว้จนกระทั่งสมรส
- 3) ควรเลือกคู่ครองที่มีการศึกษา โดยตัวของมันเองแล้ว นอกจากการศึกษาก็เกี่ยวข้องกับที่ทำการวางตัว ทักษะ กิริยามารยาท ซึ่งมีส่วนต่อความสุขในชีวิตสมรสแล้ว ในความเป็นจริงการศึกษา มักจะเกี่ยวโยงกับสถานภาพทางเศรษฐกิจและทางสังคมด้วย (แม้ว่าสถานภาพเหล่านี้จะไม่ได้รับการให้ความสำคัญมากนักจากกลุ่มตัวอย่างก็ตาม)
- 4) แต่ละฝ่ายควรคำนึงถึงความคาดหวังจากอีกฝ่ายหนึ่ง ในประเด็นนี้มีเครื่องบ่งบอกบางประการที่จะช่วยประกอบการพิจารณา กล่าวคือ ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ความก้าวหน้า ควรเลือกพิจารณากลุ่มเมื่ออาชีพลูกจ้างภาคธุรกิจ แต่ผู้ที่พึงพอใจกับความสงบ อาจจะเหมาะสมกับเมื่ออาชีพราชการหรือลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ นอกจากนั้นควรเลือกคู่ครองที่มีสถานะต่าง ๆ ที่ไม่ต่างกันมากนัก

5) การครองตัวของแต่ละฝ่ายก่อนการสมรสถือเป็นสิ่งสำคัญ หากการครองตัวโดยเฉพาะในเรื่องเพศมีความคั่งพรอญแล้ว จะเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาครอบครัว ในทันทีที่ฝ่ายหนึ่งได้ทราบและเกิดความเชื่อว่าคุณครองของตน เคยมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างลึกซึ้งมาก่อน

2.2 ภายหลังการสมรส ผลการสำรวจได้ช่วยแสดงให้เห็นว่า ค่านิยมและธรรมเนียมปฏิบัติดั้งเดิมบางประการมีคุณค่าและช่วยให้ครอบครัวมีความสุข แต่ขณะเดียวกันแนวคิดร่วมสมัยบางประการก็ยังคงเป็นสิ่งจำเป็น แนวทางต่อไปนี้จะช่วยเตือนสติให้คู่สมรสระลึกได้ และหากนำไปปฏิบัติได้จริงแล้วจะมีส่วนช่วยให้มีความสุขได้ในที่สุด

1) การอยู่ร่วมกับญาติของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะช่วยทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุขขึ้นได้ ปัญหาอาจจะเกิดขึ้นบ้างในระยะแรกของการปรับตัว แต่หากคู่สมรสยอมรับกันได้แล้ว ระบบเครือญาติช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวสมบูรณ์ขึ้น อย่างไรก็ตามในขั้นนี้ไม่ได้หมายความว่า การอยู่ร่วมกับเครือญาติจะต้องแลกด้วยความเป็นอิสระ และความเป็นส่วนตัวของคู่สมรส แต่จะต้องหาทางกำหนดระยะเวลาของระหว่างคู่สมรสและเครือญาติให้การปรับตัวเป็นไปได้โดยง่าย

2) คู่สมรสพึงรักษาความซื่อสัตย์ทางเพศไว้ให้ได้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ควรปล่อยตัวปล่อยใจให้ไหลไปตามกระแสของความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุมากจนทำให้ต้องแลกกับความสุขในระยะยาวของชีวิตสมรส

3) การสมรสควรมีจุดประสงค์หนึ่งคือ การมีบุตร บุตรที่กำลังกำเนิดมาแม่จะเป็นภาระแต่ก็จะ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้แต่ละฝ่ายรวมไปถึงระบบเครือญาติมีความผูกพันกันมากขึ้น แน่นนอนที่สุดที่ความรู้สึกในเรื่อง "อารมณ์รัก" ของคู่สมรสจะต้องลดลงภายหลังการสมรส แต่บุตรจะเป็นสื่อกลางที่จะช่วยถ่ายเท หรือเปลี่ยนแปลงความรักของบุรุษและสตรีให้กลับไปรวมกันเป็นเอกภาพอีกครั้งหนึ่ง

4) สามีและภรรยาต้องมีส่วนช่วยกันรับภาระงานบ้าน อย่าปล่อยให้ภาระหนักเป็นของฝ่ายภรรยาเพียงฝ่ายเดียว การปฏิบัติภาระบางประการซึ่งแต่เดิมอาจจะถือเป็นเรื่องของฝ่ายหญิงนั้น สามีควรเข้าไปมีส่วนแบ่งเบามากขึ้น การปฏิบัติในลักษณะนี้จะลดความรู้สึกเอารัดเอาเปรียบลงได้ อย่างไรก็ตามการช่วยกันรับภาระดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการทำลายบทบาทของความเป็นหญิงและชายลงอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะการดำรงความแตกต่างของบทบาทเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ชีวิตสมรสมีความสุขตามธรรมชาติ ที่แท้จริง

5) คุณสมรสก่อให้เกิดความสำคัญการปรุงแต่งความสุขทางเพศ ในข้อที่ 2 นั้น ไทกล่าวแล้วว่า คุณสมรสที่มีความสุขส่วนใหญ่เป็นคุณสมรสที่ดำรงความสัตย์ซื่อทางเพศไว้ได้ ในเวลาเดียวกันคุณสมรสที่มีความสุขส่วนใหญ่ ก็กล่าวอ้างควยว่ามีความสุขทางเพศ ในสองประเด็นนี้เกี่ยวข้องกันเพราะการปรุงแต่งความสุขทางเพศจะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำจะช่วยยึดเหนี่ยวให้แต่ละฝ่ายดำรงความสัตย์ซื่อต่อกันอีกฝ่ายหนึ่งได้

6) แนวทางการวิจัยจะแสดงให้เห็นว่า "ความรัก" เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ชีวิตสมรสมีความสุข จะเห็นว่าในบรรดาปัจจัยต่าง ๆ นั้น ความรักปรากฏอยู่เป็นอันดับสุดท้ายซึ่งเหมือนกับจะแสดงนัยว่า สิ่งนี้จึงจางลงภายหลังเมื่อเวลาของการสมรสผ่านไป ดังนั้นในทำนองเดียวกันข้อ 5 ทั้งคู่พึงหาวิธีทางที่จะดำรงหรือพอกพูนความรักระหว่างกันในคงอยู่เสมอ

7) นอกจากข้อเสนอแนะที่เป็นผลจากการพิสูจน์สมมุติฐานทางสถิติข้างต้นแล้ว ยังมีแนวทางบางประการที่ประมวลได้จากคำเสนอของกลุ่มตัวอย่าง ประเด็นเหล่านี้ได้แก่

- ทั้งคู่ต้องเปิดเผยต่อกันและมีเหตุผล
- ต้องออกทนและใจเย็น
- เมื่อเกิดปัญหาขึ้นต้องคลี่คลายโดยเร็ว อย่าปล่อยให้ตกค้างจนนำไปสู่ข้อขัดแย้งอื่น ๆ
- รู้จักให้อภัย

แนวทางข้างต้นได้มีส่วนช่วยยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญของธรรมเนียมปฏิบัติและค่านิยมบางประการที่มีคุณค่าต่อชีวิตครอบครัว แต่ขณะเดียวกันก็มีส่วนหักล้างความเชื่อดั้งเดิมบางประการ หรือกล่าวในอีกทางหนึ่งก็คือ ช่วยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความคิดสมัยใหม่บางประการว่าจะต้องมีส่วนในการผสมผสาน เพื่อนำไปสู่ความสุขของชีวิตสมรส นอกจากนั้นข้อเสนอแนะข้างต้นไม่ได้เป็นเพียงแต่แนวคิดที่กล่าวอย่างเลื่อนลอย แต่เป็นสิ่งที่ได้พิสูจน์แล้วควยวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ อย่างน้อยก็กับประชากรกลุ่มหนึ่งและควยวิธีการวัดและเกณฑ์การตัดสินที่พยายามจะทำให้เป็นปรนัยมากที่สุดภายใต้เงื่อนไขหนึ่ง ๆ ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่าหากผู้อ่านได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจังแล้วน่าจะอำนวยความสุขให้แก่ชีวิตสมรสได้ในที่สุด